

REKENHOF

Rolnummer: 18

Nummer van het arrest: 1.861.854 A2 van 14 januari 2003

ARREST

De Provincie Vlaams-Brabant, vertegenwoordigd door de Bestendige Deputatie in de persoon van de gouverneur, ...

TEGEN

De heer N., in zijn hoedanigheid van gewoon rekenplichtige van het Provinciaal Recreatiecentrum X., ...

NA BERAAD WIJST HET REKENHOF VOLGEND ARREST

Gelet op de elementen van de procedure, inzonderheid:

- De dagvaarding van 21 december 2000, op 10 januari 2001 neergelegd op de griffie van het Rekenhof en het dossier tot staving door eiseres neergelegd tijdens de openbare zitting van 23 januari 2001;
- De bijkomende stukken door eiseres neergelegd op de griffie met brief van 23 augustus 2002;

- De memorie van de verwerende partij, zoals neergelegd op de griffie met brief van 7 oktober 2002, en waarvan door verweerder kopie werd toegezonden aan eiseres;
- De stukken door verweerder neergelegd tijdens de openbare zitting van 5 november 2002;

Gehoord de partijen in openbare zittingen van 23 januari 2001 en 5 november 2002;

Overwegende dat het Rekenhof op 27 juli 2000 de tekortrekening afgelegd door verweerder in de hoedanigheid van bijzonder ontvanger van het Provinciaal Recreatiecentrum X., inzake het beheer over de periode van 1 januari 1999 tot 31 december 1999, heeft afgesloten met een tekort van 196.448 BEF of 4.869,82 EUR (stuk II, 24); dat na onderzoek van de in het griffiedossier neergelegde stukken blijkt dat dit tekort overeenkomt met het verschil tussen de voor vermelde beheersperiode geboekte ontvangsten ad 15.997.041 BEF of 396.556,29 EUR van het Provinciaal Recreatiedomein en het bedrag van 15.786.578 BEF of 391.339,05 EUR zoals voor vermelde beheersperiode doorgestort vanwege het Provinciaal Recreatiedomein aan de Provincie Vlaams-Brabant, vermeerderd met de contanten ter waarde van 14.015 BEF of 347,42 EUR, in kas bevonden op 31 december 1999;

Overwegende dat de vordering er volgens de dagvaarding toe strekt gedaagde te horen en zien veroordelen tot betaling aan verzoekster van 196.448 BEF of 4.869,82 EUR, meer moratoire intresten sedert 13 november 2000 en meer de gerechtelijke kosten, en gedaagde bovendien te horen veroordelen tot al de kosten van het geding, inbegrepen de rechtsplegingsvergoeding en de uitgavenvergoeding, zoals voorzien bij artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek;

Overwegende dat eiseres haar vordering in de dagvaarding staaft door erop te wijzen

- dat gedaagde sedert 1 januari 1995 is aangesteld als gewoon rekenplichtige van het Provinciaal Recreatiedomein X.; dat bij het afsluiten van de ontvangstenrekening op 31 december 1999, beheerd door gedaagde, een tekort werd vastgesteld van 196.448 BEF of 4.869,82 EUR (...);
- dat de interne boekhouding (kasticketten, kasboeken,...) door de diensten van verzoekster werd nagekeken en dat twee ambtenaren een intern onderzoek hebben ingesteld; dat op 27 april 2000 door verzoekster een strafrechtelijke klacht werd ingediend tegen onbekenden;
- dat het Rekenhof op 27 juli 2000 de ontvangstenrekening van het Provinciaal Recreatiedomein inzake het beheer over de periode van 1 januari 1999 tot 31 december 1999 heeft afgesloten met een tekort van 196.448 BEF of 4.869,82 EUR ingevolge de verdwijning van dat bedrag aan speciën;
- dat de Bestendige Deputatie in haar vergadering van 28 september 2000 heeft beslist om gedaagde in zijn hoedanigheid van bijzonder ontvanger overeenkomstig artikel 8 van de wet van 29 oktober 1846 te doen dagvaarden voor het Rekenhof met het oog op het terugbetalen van dit tekort;
- dat de gedaagde op 31 november 2000 in gebreke werd gesteld;
- dat alle pogingen om deze zaak in der minne te regelen tot op heden zonder gevolg bleven;

Overwegende dat volgens eiseres niet kan worden betwist dat verweerder gewoon rekenplichtige is van het Provinciaal Recreatiecentrum X.; dat het tekort in kas per 31 december 1999 niet kon worden verantwoord; dat het Rekenhof moet oordelen of in casu sprake is van overmacht;

Overwegende dat verweerder opwerpt dat het tekort conform het geseponeerde strafdossier en meer bepaald de verklaring tijdens het strafrechtelijk onderzoek van de heer E., administratief medewerker op het Provinciaal Recreatiecentrum, naar alle waarschijnlijkheid terug te brengen is tot een strikt boekhoudkundige vergissing, waarvoor verweerder niet aansprakelijk kan worden gesteld;

Overwegende dat verweerder bovendien opwerpt dat de vordering ongegrond moet worden verklaard ingevolge manifeste overmacht hoofdens verweerder; dat verweerder weliswaar aanvankelijk is aangeworven als rekenplichtige maar dat hij de specifieke opdracht van rekenplichtige slechts één jaar heeft uitgevoerd, m.n. tot 1982; dat na 1982 verweerder zich vooral concentreerde op zijn werkzaamheden inzake de uitbouw van het Provinciaal Recreatiecentrum; dat verweerder zijn activiteiten als educatief medewerker mede door de start op 26 januari 1997 van een Natuur- en Milieueducatief Centrum binnen het Domein X. - met medewerking van de directie van het Domein en met medeweten van de Provinciegouverneur en van de heer O., lid van de Bestendige Deputatie - heeft uitgebouwd tot een voltijdse functie tengevolge waarvan hij enkel nog de boekhoudkundige documenten kon ondertekenen als rekenplichtige maar geen boekhoudkundige taken meer kon uitvoeren;

Overwegende dat verweerder stelt dat hij de directie van het Provinciaal Recreatiecentrum evenals de Provincie Vlaams-Brabant herhaaldelijk heeft gewezen op het personeelstekort van het Provinciaal Recreatiedomein en dat hij alle inspanningen heeft geleverd om de directie en het bestuur ervan te overtuigen dat er een personeelstekort was; dat de Provincie Vlaams-Brabant volgens verweerder tekort is geschoten in haar verplichtingen en laattijdig heeft gereageerd op de diverse brieven en klachten die zij mocht ontvangen vanwege verweerder; dat de Provincie Vlaams-Brabant slechts na de vaststelling van een effectief financieel tekort in actie is gekomen; dat verweerder tenslotte verwijst naar de beslissing van de Bestendige Deputatie van 28 september 2000 waarbij werd beslist verweerder te dagvaarden voor het Rekenhof en er bij het Rekenhof op te wijzen dat het in casu gaat om een gespreide verantwoordelijkheid;

Overwegende dat verweerder in bijkomende orde stelt dat alle in de memorie aangehaalde feitelijkheden verzachtende omstandigheden in hoofde van verweerder uitmaken, op grond waarvan een gedeeltelijke veroordeling wordt gevraagd;

Overwegende dat verweerder tenslotte vraagt dat de vordering tot toekenning van de intresten in toepassing van artikel 1996 van het Burgerlijk Wetboek wordt afgewezen aangezien verweerder op geen enkele wijze betrokken was bij de geldtekorten, noch dat hij zich persoonlijk heeft verrijkt;

I. Voor wat de hoofdsom betreft

Overwegende ten eerste, dat een rekenplichtige overeenkomstig artikel 8, zevende lid, van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof, zoals gewijzigd door de wet van 3 april 1995, het recht heeft de juistheid van de afgesloten rekening waaruit een tekort blijkt, te betwisten;

Overwegende dat verweerder zelf de beheersrekening waarin een tekort werd vastgesteld, heeft ondertekend en verklaard, op straf bij wet bepaald, dat deze rekening die de samenvatting is van de ontvangsten en uitgaven, echt is in al haar onderdelen door hem tijdens zijn beheer verricht (stuk II, 21); dat ook het bijhorend proces-verbaal van kasnazicht door verweerder werd ondertekend (stuk II, 20);

Overwegende dat de heer E., die de ontvangstenboekhouding van het Provinciaal Recreatiecentrum tijdens de beheersperiode van 1 januari 1999 tot 31 december 1999 heeft

bijgehouden, in het kader van het strafrechtelijk onderzoek dat in casu werd gevoerd na klacht tegen onbekenden van de Provincie Vlaams-Brabant, weliswaar op 9 april 2002 heeft verklaard dat het tekort zou te wijten zijn aan fouten in de boekhouding en daarbij verwees naar het feit dat het tekort aanvankelijk meer dan vier miljoen BEF bedroeg, maar door rechtzettingen in de boekhouding kon worden herleid tot het bedrag van het huidige tekort (stuk IV); dat dezelfde heer E. ten aanzien van de twee ambtenaren, de heren C. en D., die door de Provincie Vlaams-Brabant werden belast met een onderzoeksopdracht inzake het tekort in de beheersrekening 1999 van het Provinciedomein X., op 15 maart 2000 had verklaard dat het tekort van ongeveer 196.000 BEF grondig werd onderzocht, dat een fout in het SAP-boekhoudingssysteem mocht worden uitgesloten, dat de inkomsten en de rollen met genummerde tickets werden gecontroleerd en nageteld, en dat diefstal mogelijk de oorzaak was van het tekort; dat volgens de heer E. diefstal door personeel waarschijnlijk was aangezien geen inbraak werd vastgesteld (stuk II, 16);

Overwegende dat in nota's van 29 februari 2000 en van 11 mei 2000 van de provinciale directie financiën, dienst boekhouding, ter attentie van de Bestendige Deputatie, wordt verklaard dat naar aanleiding van de ontbrekende gelden niet alleen de verantwoordelijken ter plaatse de interne boekhouding, zoals kastickets, kasboeken e.d. grondig hebben nagekeken, maar dat ook de directie financiën de boekhouding ontvangsten grondig heeft geverifieerd en dat er eveneens beroep werd gedaan op de bijkomende controle van een ex-medewerker van het domein X. om deze boekhouding na te trekken (stukken II, 14 en 22);

Overwegende dat in een brief d.d. 27 april 2000 vanwege de Bestendige Deputatie aan de Procureur des Konings, waarbij klacht tegen onbekenden wordt ingediend wegens de ontbrekende ontvangsten bij het Provinciaal Recreatiedomein, wordt verklaard dat de interne boekhouding (kastickets, kasboeken, doorstortingen naar het hoofdbestuur, e.a.) door de provinciale diensten grondig werd nagezien en dat er door twee ambtenaren een onderzoek werd ingesteld (stuk II, 18);

Overwegende dat dan ook kan worden uitgesloten dat het tekort te herleiden zou zijn tot een strikt boekhoudkundige missing;

Overwegende ten tweede, dat artikel 114, eerste lid, van de provinciewet van 30 april 1836 bepaalt: "Wanneer de provincieraad bijzondere ontvangers aanstelt voor het innen van bepaalde ontvangsten, bepaalt hij de door hen te stellen zekerheid; hun ontvangsten worden op gezette tijden gestort op de algemene rekening van de provincie, overeenkomstig artikel 113";

Overwegende dat de verplichtingen van een overeenkomstig artikel 114, eerste lid, van de provinciewet aangestelde bijzonder ontvanger geregeld zijn door het koninklijk besluit van 10 juli 1935 houdende reglement op de comptabiliteit der provinciën, tot 17 juni 1999, datum van opheffing van dit koninklijk besluit, en door het koninklijk besluit van 2 juni 1999 houdende de algemene regeling van de provinciale boekhouding vanaf 18 juni 1999, datum van inwerkingtreding van dit besluit;

Overwegende dat artikel 28, laatste lid, van het koninklijk besluit van 10 juli 1935, voor wat betreft de ambtenaren die werden belast met het innen van de ontvangsten der provinciale diensten, bepaalt dat de ontvangsten, welke bij uitzondering in speciën geschieden, onmiddellijk op de rekening van de rekenplichtige ambtenaren worden gestort; dat artikel 29, eerste lid, van het koninklijk besluit van 10 juli 1935 bepaalt dat de ontvangsten welke door toedoen van de rekenplichtigen gedaan en op hun postrekening worden gestort, (...) alle veertien dagen, of wanneer de rekenplichtige over meer dan 50.000 BEF beschikt, op de algemene rekening van de provincie worden gestort;

Overwegende dat artikel 43, § 7, van het koninklijk besluit van 2 juni 1999, bepaalt dat alle ontvangsten in contanten zo vlug mogelijk moeten worden gestort op de financiële rekening van de bijzonder ontvanger; dat artikel 49, § 1, van het geciteerde koninklijk besluit van 2 juni 1999 bepaalt dat de ontvangsten geïnd door de bijzondere ontvangers om de veertien dagen of onmiddellijk wanneer het beschikbaar saldo het bedrag van 2.000.000 BEF bedraagt op de financiële rekening die wordt beheerd door de provincieontvanger, wordt gestort;

Overwegende dat verweerder overeenkomstig artikel 114, eerste lid, van de provinciewet van 30 april 1836, met besluit van de Provincieraad van Vlaams-Brabant van 5 december 1995, werd aangesteld als gewoon rekenplichtige (ontvangsten) van het Provinciaal Recreatiecentrum X. (stuk II, 1); dat uit de neergelegde stukken nergens blijkt dat verweerder in het kader van andere werkzaamheden op het Provinciaal Recreatiecentrum, door eiseres zou zijn ontlast van zijn verplichtingen als bijzonder ontvanger;

Overwegende dat een groot deel van de ontvangsten van het Provinciaal Recreatiecentrum ontvangsten in speciën zijn; dat overeenkomstig de omstandige opgave van de ontvangsten en uitgaven van de kas, dag voor dag gedaan door de rekenplichtige N. op 31 december 1999, gedurende de beheersperiode van 1 januari tot 31 december 1999 een bedrag van 13.743.686 BEF gewone ontvangsten in speciën werd ontvangen in kas (stuk I, 11);

Overwegende dat uit het verslag d.d. 27 maart 2000 van de twee ambtenaren, de heren C. en D., die door de Provincie Vlaams-Brabant werden belast met een onderzoeksoopdracht inzake het tekort in de beheersrekening 1999 van het Provinciaal Recreatiecentrum X., blijkt dat de kluisen waarin de ontvangsten in speciën van het recreatiedomein worden bewaard, zich bevinden in een kamer naast de bureelruimte op de gelijkvloerse verdieping van het conciërgegebouw van het domein; dat deze kamer eveneens als magazijnruimte wordt gebruikt waar o.a. de twee kluisen voorzien van een sleutelslot zich bevinden, evenals een open sleutelbord aan de muur, met sleutels voor de voertuigen, de gebouwen, de elektriciteitskasten, opbergrekken met bureaubenodigheden, werkuitrusting (kledij en materiaal), en het kopieertoestel; dat volgens inlichtingen verschaft door de heer E., gedurende de betrokken beheersperiode alle personeelsleden van het recreatiedomein evenals een aantal vrijwilligers, de conciërge en zijn familieleden toegang hadden tot de ruimte waarin de kluisen zich bevinden; dat uit datzelfde verslag blijkt dat de kluisen overdag soms openstaan, met de sleutel op de kluisdeur; dat de meeste personeelsleden wisten waar de sleutels van de kluis worden verstopt; dat bovendien de meeste personeelsleden de alarmcode van het gebouw kenden (stuk II, 16);

Overwegende bovendien dat uit vermeld verslag over de betrokken beheersperiode, blijkt dat de dagelijkse kascontrole gebeurde door verschillende personeelsleden, waaronder verweerder; dat het geld eveneens door verschillende personen, waaronder verweerder, werd geteld en naar de bank overgebracht; dat de controle op het overbrengen van contante ontvangsten er in principe in bestond dat de persoon die het geld naar de bank brengt een document voor ontvangst moest tekenen en nadien een stortingsbewijs van de bank dat overeenkomt met het ontvangen bedrag, moest overleggen; dat echter tijdens de betrokken beheersperiode deze procedure niet altijd werd gevolgd tengevolge waarvan het voor die periode niet te controleren was wie wat had gestort bij de bank; dat het bijhouden van de inschrijvingen van de borderellen, dagoverzichten, ontvangstenboek, enveloppes en stortingsbewijzen in principe toelaat onregelmatigheden te ontdekken, maar dat de boekhouding door personeelsgebrek niet tijdig werd bijgewerkt;

Overwegende dat de provincieontvanger met brief d.d. 22 november 1999 er de verantwoordelijken van het Provinciaal Recreatiecentrum, waaronder verweerder, op wijst dat tijdens de betrokken beheersperiode een aantal onregelmatigheden werden vastgesteld met betrekking tot het beheer van de ontvangsten (stuk II, 10); dat o.a. het proces-verbaal van kasnazicht per 30 september 1999 een kassaldo vertoonde van 3.205.051 BEF, terwijl

overeenkomstig de bepalingen van de reeds geciteerde koninklijke besluiten de ontvangsten in contanten zo vlug mogelijk op de ontvangstenrekening van de rekenplichtige ambtenaar dienen te worden gestort; dat de ontvangsten niet op de juiste artikelen werden geïmputeerd;

Overwegende dat op grond van de stukken zoals neergelegd in het dossier kan worden vastgesteld dat de storting van de contant geïnde ontvangsten van het Provinciaal Recreatiedomein op de ontvangstenrekening van de bijzonder ontvanger in de betrokken beheersperiode niet conform de toepasselijke reglementaire bepalingen gebeurde;

Overwegende dat uit de neergelegde stukken bovendien duidelijk blijkt dat zowel de bewaring als de storting van de contant geïnde ontvangsten van het Provinciaal Recreatiedomein op de rekening van de bijzonder ontvanger, in de betrokken beheersperiode slordig, zo niet onzorgvuldig, gebeurden, en dat verweerder daarvan op de hoogte was;

Overwegende dat verweerder door zijn aanstelling als bijzonder ontvanger verantwoordelijk is voor het innen van de ontvangsten van het Provinciaal Recreatiecentrum, en het storten ervan op de rekening van de bijzonder ontvanger en vervolgens op de rekening beheerd door de provincieontvanger, zelfs indien het innen en storten van de ontvangsten door zijn medewerkers wordt verricht;

Overwegende bijgevolg dat geen overmacht kan worden weerhouden in hoofde van verweerder voor het tekort van 196.448 BEF of 4.869,82 EUR;

Overwegende dat het Rekenhof overeenkomstig artikel 8, achtste lid, van zijn inrichtingswet een rekenplichtige, met inachtneming van de omstandigheden eigen aan het geval en meer bepaald van de mate waarin de rekenplichtige in zijn verplichtingen is tekortgeschoten, ook kan veroordelen tot het slechts terugbetalen van een gedeelte van het tekort;

Overwegende dat de directie financiën, dienst boekhouding, van de Provincie Vlaams-Brabant reeds tijdens de betrokken beheersperiode op de hoogte was van problemen inzake het beheer van de ontvangsten op het Provinciaal domein (stuk II, 10); dat deze dienst de Bestendige Deputatie echter slechts na het vaststellen van het tekort verwittigde van het personeelsgebrek op het Provinciaal Recreatiecentrum, door erop te wijzen dat verweerder, die was belast met het bijhouden van de ontvangsten van het domein, niet langer kon aangesteld blijven als gewoon rekenplichtige indien hij andere functies bleef vervullen binnen het domein, dat het bijhouden van ontvangsten een continue, voltijdse opvolging vergde gedurende piekperiodes, wat niet verenigbaar was met het opnemen van niet-financiële taken binnen het domein en dat verweerder als rekenplichtige diende te worden vervangen indien hij niet werd ontlast van zijn niet-financiële taken (stukken II, 14 en 22);

Overwegende dat de provincieontvanger met brief d.d. 22 november 1999 de richtlijnen inzake het ontvangstenbeheer weliswaar heeft herinnerd aan de verantwoordelijken van het Provinciaal Recreatiecentrum, waaronder verweerder (stuk II, 10); dat echter de concrete maatregelen vanwege eiseres om het ontvangstenbeheer van het Provinciaal domein te verbeteren, alle dateren van na het vaststellen van het tekort, zoals bv. het schriftelijk vastleggen van afspraken inzake de ontvangstenprocedure voor het Provinciaal domein tussen de verantwoordelijken van de dienst financiën en van het Provinciaal domein (stuk XI, 18), of nog het vervangen als bijzonder ontvanger van verweerder door de heer J. (stuk XI, 15);

Overwegende dat uit neergelegde stukken, zoals uittreksels van het jaarverslag 1998 en 1999 (stukken XI, 6 en 10) en krantenartikels (stuk XI, 16), blijkt dat eiseres op de hoogte kon zijn van het feit dat verweerder sedert de oprichting van het Natuur- en Milieueducatief

Centrum binnen het Provinciaal domein, een voltijdse taak had aan het vervullen van zijn educatieve werkzaamheden en deze taak voortreffelijk uitvoerde;

Overwegende dat uit de neergelegde stukken blijkt dat verweerder zelf heeft geprobeerd de provinciale diensten op de hoogte te brengen van het personeelstekort binnen het Provinciaal recreatiecentrum; dat verweerder duidelijk was over zijn intentie verder te gaan met zijn educatieve werkzaamheden (stukken XI, 12 en 13);

II. Voor wat de moratoire intresten betreft

Overwegende dat eiseres met brief van 13 november 2000 verweerder in gebreke heeft gesteld om de 196.448 BEF of 4.869,82 EUR aan te zuiveren door dit bedrag te betalen binnen de veertien dagen;

Overwegende dat het neergelegde dossier geen enkele aanwijzing bevat dat verweerder ervan werd verdacht zelf de gelden te hebben ontvreemd en voor eigen gebruik zou hebben besteed;

Overwegende dat overeenkomstig artikel 1996 van het Burgerlijk Wetboek, de lasthebber slechts intrest verschuldigd is over de geldsommen die hij voor zijn eigen gebruik heeft besteed;

OM DEZE REDENEN,

HET HOF,

Gelet op artikel 180 van de Grondwet;

Gelet op de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof, zoals gewijzigd door de wet van 3 april 1995;

Gelet op artikel 114 van de provinciewet;

Rechtsprekend op tegenspraak in Nederlandse Kamer;

VERKLAART de vordering van de Provincie Vlaams-Brabant ontvankelijk en gegrond in de hiernavolgende mate;

Veroordeelt de heer N. tot het betalen aan de Provincie Vlaams-Brabant van de som van 80.000 BEF of 1.983,15 EUR;

Wijst de vordering in hoofdsom en intresten voor het overige af;

Legt de kosten van het geding ten laste van eisende partij voor één derde en ten laste van verwerende partij voor twee derden.

. . .